

psihologiya_ -_aleksandrov_do 2. Докторович М.О. Соціальна робота у пенітенціарній системі / М.О. Докторович [Електронний ресурс] // Педагогічний альманах. – 2010. – Вип. 5. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pedalm/texts/2010_5/036.pdf 3. Караман О.Л. Репресивний та філантропічний етапи розвитку соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми засудженими в історії зарубіжних і вітчизняних пенітенціарних систем / Караман О. Л. [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Sptp/2010_1/11.pdf 4. Кузьмин К.В. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века) / К.В. Кузьмин, Б.А. Сутырин – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2002. – С. 325-326. 5. Там же. – С. 334. 6. Там же. – С. 335. 7. Там же. – С. 335. 8. *Кримінально-виконавче право України: підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за ред. проф. А. Х. Степанюка* [Електронний ресурс]. – Х.: Право, 2005. – 256 с. – Режим доступу: <http://lawdiss.org.ua/books/a2014.doc.html> 9. Там само. 10. Кузьмин К.В., Сутырин Б.А. Цит. работа. – С. 336. 11. Там же. – С. 338-339. 12. *Кримінально-виконавче право України: підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за ред. проф. А. Х. Степанюка*. 13. Богатирьев І.Г. Кримінально-виконавче право України / Богатирьев І.Г. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців “Правова єдність”, 2008. – С. 282. 14. *Кримінально-виконавче право України / за заг. ред. В. М. Трубникова*. – Х.: Право, 2001. – С. 116. 15. *Кримінально-виконавче право України: підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за ред. проф. А. Х. Степанюка*. 16. Марисюк К. Становлення Пенсивальнської та Обернської пенітенціарних (в’язничних) систем / Марисюк К. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://radnuk.info/statti/229-kruminal-pravo/15340-2011-01-23-01-37-22.html> 17. Богатирьев І.Г. Цит. праця. – С. 282.

УДК 343.81

В. С. ШАПОВАЛОВА

СИСТЕМНО-СТРУКТУРНИЙ СТАТУС ЗБРОЄДЕЛІКТИКИ ЯК БАЗИСНОГО ЧАСТКОВОГО ВЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИКИ

Визначено місце кримінальної зброї поміж інших видів зброї та засобів вчинення макроправопорушень. Запропоновано систему зброєделіктики як базисного часткового вчення криміналістики про вогнепальну, механічну і вибухову зброю, боєприпаси, вибухові пристрої і речовини та засоби підриву і сліди протиправного поведження з ними.

Ключові слова: кримінальна вогнепальна, механічна і вибухова зброя, зброєделіктика, легальна зброя, легальна паразброя, ймовірна паразброя.

В.С.Шаповалова. Системно-структурный статус оружиеделиктики как базисного частного учения криминалистики

Определено место криминального оружия среди иных видов оружия и средств совершения макроправонарушений. Предложено систему оружиеделиктики как базисного частного учения криминалистики об огнестрельном, взрывном и механическом оружии, боеприпасах, взрывных устройствах и веществах и средствах подрыва и следах противоправного обращения с ними.

Ключевые слова: криминальное огнестрельное, механическое и взрывное оружие, оружиеделиктики, легальное оружие, легальное параоружие, вероятное параоружие.

© ШАПОВАЛОВА Вікторія Сергіївна – прокурор прокуратури м. Южноукраїнська Миколаївської області, юрист 3 класу

Shapovalava Viktoria. The system of weaponsdelictics as basic distinct teaching of the criminalistics

The place of criminal weapons of other types of weapons and the means to commit macrooffense. Proposed the system of weaponsdelictics as basic distinct teaching of the criminalistics about the firearms, explosive and mechanical weapons, ammunition, explosive devices and materials and means of undermining and traces of illegal treatment.

Key words: *criminal firearms, mechanical and explosive weapons, weaponsdelictics, legal weapons, legal paraweapons, possible paraweapons.*

Як свідчать результати авторського дослідження понад 50 існуючих варіацій із визначення системно-структурного статусу сукупності знань про кримінальну зброю, взагалі, і про її окремі види, зокрема¹, традиційне розуміння даної проблеми настільки недосконале і суперечливе, наскільки необґрунтованими і різноаспектними виявилися й існуючі підходи до визначення сутності даної сукупності знань².

Конкретизувати певним чином системно-структурний статус сукупності знань про кримінальну зброю намагалися лише ті автори, які вважали за можливе сформулювати стисле визначення поняття власне зброєзнавства як цілісної сукупності знань, де позначали й певний системно-структурний статус цієї галузі. Так, Ю. Ю. Барбачакова розглядала зброєзнавство як галузь криміналістики³, В. А. Хвалін – специфічну галузь криміналістичного знання про вогнепальну, холодну, газову та інші види зброї⁴ та ін. Ще більш різноманітним даний підхід виявився у тих авторів, які розглядали дану сукупність знань в контексті лише окремих видів зброї, коли, зокрема, В. С. Кузьмічов та Г. І. Прокопенко, визначаючи поняття криміналістичного зброєзнавства, назвали його галуззю криміналістичної експертизи⁵. При визначенні ж поняття криміналістичної вибухотехніки вказані автори взагалі уникли проблеми внутрішньо структурного статусу цієї сукупності знань⁶, а проблеми механічної зброї й взагалі не розглядали⁷, всі ці традиційні підходи можна об'єднати тим, що виклад положень такої сукупності знань не виходить за межі другої частини криміналістики – «Техніка», і різниця полягає лише у тому, де саме ці положення розглядалися – в якості окремої теми⁸ чи в межах інших традиційних тем техніки. М. В. Салтевський проблеми зброї, зокрема, викладав в межах теми «Следы средств совершения преступления (криминалистическая механоскопия)»⁹ та ін.

Усуненню вказаних недоліків й присвячена низка останніх авторських публікацій¹⁰, в яких представлено принципово нове розуміння системно-структурного статусу сукупності знань про всі види власне кримінальної зброї – «Зброєделіктика», як базисного часткового вчення криміналістики. Оприлюднення авторського варіанту визначення системно-структурного статусу даної сукупності знань та започаткування коректної дискусії з приводу прийняття загально визнаного варіанту вирішення даної проблеми і складає головну мету цієї публікації.

Новітній підхід до визначення системно-структурного статусу зброєделіктики як базисного часткового вчення криміналістики тісно пов'язаний із уточненням сутності і місця зброї поміж інших засобів скоєння макроправопорушень. Саме тому привертає до себе увагу новаторська позиція, перш за все, М. В. Салтевського, який один із перших запропонував загальну класифікацію та визначення сутності засобів скоєння злочинів, які поділялися на чотири групи: «1) орудия совершения преступления; 2) оружие; 3) источники повышенной опасности; 4) силы и явления природы»¹¹, що підтримали П. Д. Біленчук, О. П. Дубовий, А. В. Ко-

фанов, П. Ю. Тимошенко¹² та багато інших авторів. Згідно даного підходу, основна ознака всіх засобів скоєння злочину полягає у тому, що певний матеріальний об'єкт використовується для досягнення злочинного результату, а всі види зброї (коли фактично була вказана лише вогнепальна зброя і так звана «холодна зброя») об'єднуються тільки тому, що вона використовується для нападу та захисту.

При всій позитивності власне викладеної спроби з'ясувати сутність зброї та її місце поміж всіх інших матеріальних об'єктів, що використовуються при вчиненні правопорушень, не можна погодитися із достатньо розпливчастим визначенням сутності та ознак зброї, що значно краще і на цей час найбільш виважене та повно викласти такому розвитку даної ідеї із класифікації саме засобів макроправопорушення на: 1. Зброя макроправопорушення – предмет або пристрій, що технічно придатний, конструктивно здатний і застосований для заподіяння людині смертельних тілесних ушкоджень, або використання людиною з цією ж метою сил природи, у тому числі тварин, включаючи мікроорганізми (віруси, мікроби і пр.). 2. Знаряддя макроправопорушення – інші предмети і пристрої і сили природи, що використовуються для вчинення макроправопорушень. 3. Дії сил природи, у тому числі тварин, включаючи віруси, мікроби та інші мікроорганізми, що завдають правам, свободам, інтересам та/чи обов'язкам фізичної або юридичної особи чи державі не менш ніж значної шкоди, але не спрямовуються людиною на вчинення макроправопорушення.

З урахуванням цього класифікацію зброї макроправопорушення в залежності від обставин її появи і застосування більш правильно представити таким чином:

1. Легальна зброя – предмет або пристрій, що виготовлений правомірно та технічно і конструктивно придатний і функціонально призначений для заподіяння людині смертельних тілесних ушкоджень.

2. Легальна паразброя – конструктивно схожий зі зброєю предмет або пристрій, що виготовлений правомірно та технічно придатний для заподіяння людині смертельних тілесних ушкоджень, але конструктивно і функціонально призначений для інших цілей: мисливська, спортивна, інша зброя, монтажно-будівельні пістолети, сокира, побутові ножі і пр.

3. Ймовірна паразброя – конструктивно не подібний зі зброєю предмет або пристрій, що виготовлений правомірно або має природне походження і технічно придатний для заподіяння людині смертельних тілесних ушкоджень, але конструктивно і функціонально призначений або природою обумовлений для інших цілей: лом, «хомка», камінь, палиця і пр.

4. Кримінальна зброя, яка в залежності від:

4.1. Обставин її появи та застосування поділяється на: 4.1.1. Де-факто кримінальну зброю – предмети чи пристрої, які протиправно виготовлені, перероблені або пристосовані переслідуваною особою з названих видів зброї для заподіяння людині смертельних тілесних ушкоджень і застосовані цією особою з вказаною метою або не застосовані за незалежних від неї обставин чи/або лише знаходяться в її володінні з іншою протиправною метою. 4.1.2. Де-юре кримінальну зброю – перераховані види зброї, що застосовані переслідуваною особою без її початкового виготовлення, переробки або пристосовання цією особою для заподіяння людині смертельних тілесних ушкоджень та/чи знаходяться у володінні вказаної особи з іншою протиправною метою.

4.2. Принципу дії на: 4.2.1. Кримінальну вогнепальну зброю та/чи боєприпаси. 4.2.2. Кримінальну вибухову зброю, пристрої і речовини та/чи засоби підризу. 4.2.3. Кримінальну механічну зброю та/чи боєприпаси¹³.

Виходячи з викладеного варто мати таку структуру зброєделіктики як базисного часткового вчення криміналістики: 1. Вогнепальна зброя і боєприпаси та антиделіктні сліди протиправного поводження з ними. 2. Вибухова зброя, пристрої та речовини, засоби підриву та антиделіктні сліди протиправного поводження з ними. 3. Механічна зброя і боєприпаси та антиделіктні сліди протиправного поводження з ними.

Традиційне розуміння системи сукупності знань про кримінальну зброю є різноманітним. Так, Ю. Ю. Барбачакова її іменує «Криминалистическое оружиеведение» і розглядає окремо¹⁴, а «Криминалистическое исследование взрывных устройств, взрывчатых веществ и продуктов взрыва»¹⁵ – в межах теми «Криминалистическое исследование нетрадиционных криминалистических объектов»¹⁶.

Усунення даного та інших викладених недоліків традиційних підходів із розуміння системно-структурного статусу сукупності знань про кримінальну зброю більш правильно робити на основі новітніх підходів щодо системно-структурного статусу і змістовно-тематичного наповнення базового спеціального курсу з криміналістики. Взагалі дана юридична наука складається за концепцією О. А. Кириченка та Ю. Д. Ткача із теорологічних вчень, базисних часткових вчень і спеціальних часткових вчень¹⁷. За цим підходом вказаних авторів теорологічними вченнями є взаємопов'язані сукупності знань, що складають першу частину базового навчального курсу криміналістики «Теорологія» і мають значення для розвитку криміналістики у цілому та кожної з її наступних частин, а саме: 1. Періодизація розвитку вітчизняної криміналістики. 2. Поняття криміналістики. 3. Системно-структурна будова та змістовно-тематичне наповнення криміналістики. 4. Дисциплінарні зв'язки криміналістики (які засновані на новітній класифікації юридичних наук). 5. Дидактичні основи криміналістики. 6. Методологія криміналістики. 7. Основи версіювання, планування та організації протидії макроправонарушень. 8. Основи роботи з особистісними і речовими джерелами антикримінальних відомостей. 9. Основи мікрооб'єктології.

Базисні часткові вчення складають взаємопов'язаний зміст другої, третьої та четвертої частини навчального курсу криміналістики (техніки, тактики, методики), а їх основи викладаються у другому розділі техніки «Основні галузі техніки», що в одному із курсів з криміналістики представлено такими темами, як: «8. Основи фотозйомки і звуковідеозапису. 9. Основи слідознавства. 10. Основи одорології. 11. Основи зброєделіктики. 12. Основи встановлення автора, виконавця, засобів, процесу та інших обставин виготовлення документів. 13. Основи встановлення факту, автора, виконавця, засобів, процесу та інших обставин внесення змін у документи. 14. Основи габітоскопії. 15. Основи антиделіктної інформатики».

Новітній підхід щодо системи спеціальних базових вчень криміналістики також може бути пояснений на прикладі зброєделіктики, коли спеціальними частковими вченнями, з однієї сторони, і розділами власне зброєделіктики фактично виступають наступні: 1. Кримінальна вогнепальна зброя і боєприпаси та антиделіктні сліди протиправного поводження з ними. 2. Кримінальна механічна зброя і боєприпаси та антиделіктні сліди протиправного поводження з ними. 3. Кримінальна вибухова зброя, пристрої і речовини, засоби підриву та антиделіктні сліди протиправного поводження з ними, тобто основні розділи даного базисного часткового вчення.

Проте зброєделіктика як базове часткове вчення є однопорядковим з іншими семи базовими частковими вченнями базового спеціального курсу криміналістики і положення цих вчень однаково розподіляються в межах даного курсу, що в

одному з останніх базових спеціальних курсів криміналістики роз'яснено детально¹⁸ і більш правильно викласти з урахуванням вказаних новітніх підходів у такому удосконаленому вигляді. Положення зброєделіктики, як і положення інших базисних часткових вчень, мають пронизувати і техніку, і тактику, і методику. В техніці мають бути викладені лише основи зброєделіктики щодо поняття і системи даного базисного часткового вчення, його джерел та дисциплінарних зв'язків, поняття і класифікації кримінальної вогнепальної зброї і боєприпасів, кримінальної механічної зброї і боєприпасів та кримінальної вибухової зброї, пристроїв і речовин і засобів підризу та слідів протиправного поведіння з ними тощо.

Особливості тактики збирання та особистого дослідження антиделіктних слідів протиправного поведіння із кримінальною вогнепальною зброєю і боєприпасами, кримінальною механічною зброєю і боєприпасами та кримінальною вибуховою зброєю, пристроями і речовинами та засобами підризу (слідів її виготовлення, переробки, прилаштування, застосування, розкрадання, зберігання, ремонту, збуту, придбання і транспортування, у т. ч. носіння та контрабанди) при здійсненні окремих де-факто слідчих і судових дій, а також при призначенні й проведенні експертизи даної зброї та слідів протиправного поведіння з нею вже треба розглядати в межах відповідних тем третьої частини «Тактика», перш за все, розділу 2 – «Тактика проведення окремих де-факто процесуальних і де-юре процесуальних і парaproцесуальних дій чи їх комбінацій», а також розділу 3 – «Тактика призначення і проведення експертиз».

Методичні аспекти застосування положень базового часткового вчення «Зброєделіктика» мають знайти відображення у межах відповідних тем четвертої частини – «Методика», причому як розділу 2 – «Методики протидії окремим видам і групам макроправопорушень», так і розділу 3 – «Методики протидії макроправопорушенням за особливих обставин», коли є потреба відобразити певні особливості де-факто слідчих чи судових дій у контексті протидії певній групі (виду) макроправопорушень, пов'язаних із кримінальною зброєю, наприклад, у протидії терористичним актам, вбивствам, заподіяння тілесних пошкоджень, хуліганству, розкраданням, контрабанді, незаконному полюванні та ін., або у протидії організованим макроправопорушенням тощо.

Узагальнення В. С. Шаповаловою 35 кримінальних справ, в матеріалах яких була відображена робота фактично із об'єктами зброєделіктики, показало, що в 21 кримінальній справі відображалася робота із власне кримінальною механічною зброєю та антиделіктними слідами її застосування при вбивстві чи заподіянні тілесних ушкоджень, у 5-ти справах із використанням з цією метою кримінальної вогнепальної зброї і по 2-ом справам – кримінальної вибухової зброї, тоді як 6 кримінальних справ було пов'язано із відображенням протиправного виготовлення та зберігання вогнепальної чи вибухової зброї або боєприпасів та 1 кримінальна справа – із такого роду протиправними діяннями із механічною зброєю¹⁹. Причому із 7-ми кримінальних справ були виділені матеріали для притягнення винної особи до адміністративної відповідальності за порушення правил реєстрації та отримання дозволу на придбання, зберігання та застосування мисливської вогнепальної зброї²⁰. Дані результати свідчать про те, що положення зброєделіктики на практиці виходять за межі традиційної криміналістики та протидії власне лише злочинам. Це також демонструє правильність авторського підходу щодо розширення змісту зброєделіктики за межі власне застосування різних видів зброї для вбивства чи заподіяння тілесних пошкоджень до будь-яких протиправних дій з нею та з іншими об'єктами даної сукупності знань, а також за

межі власне криміналістичної зброєделіктики в напрямку становлення юридичної зброєделіктики, яка б могла забезпечити антиделіктологів відповідними теоретичними знаннями та практичними навичками у контексті протидії й іншим, ніж макроправопорушення, правопорушенням, що пов'язані із кримінальною зброєю та з іншими об'єктами зброєделіктики.

Таким чином, представлено авторське розуміння системно-структурного статусу зброєделіктики як базисного часткового вчення криміналістики про всі без винятку різновиди власне кримінальної зброї та інші зброєделіктні об'єкти, тобто про вогнепальну зброю та боєприпаси, вибухову зброю, пристрої і речовини та засоби підриву та механічну зброю і боєприпаси, а також про антиделіктні сліди протиправного поведіння зі всіма переліченими зброєделіктними об'єктами, може стати основою для започаткування відповідної коректної і плідної дискусії із остаточного вирішення даної достатньо актуальної у доктринальному і прикладному (юридосвітрянському, практично-антиделіктному) аспекті проблеми.

1. Курс лекцій з криміналістики. Базисні ознаки, поняття і класифікація кримінальної зброї / В.С. Шаповалова, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова, О.С. Тунтула; за наук. ред. проф. О.А. Кириченка. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – С. 37-40. **2.** Там само. – С. 125-155. **3.** Барбачакова Ю.Ю. Криміналістика: 100 экзаменационных ответов: Экспресс-справочник. – М.: ИКЦ «МарТ», Ростов-на-Дону: Изд. центр «МарТ», 2003. – С. 85. **4.** Криміналістика: учебник / под ред. В.А. Образцова. – М.: Юрист, 1997. – С. 216. **5.** Кузьмічов В.С. Криміналістика: навч. посібник / В.С. Кузьмічов, Г.І. Прокопенко. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – С. 124. **6.** Там само. – С. 136. **7.** Там само. – С. 124-137. **8.** Біленчук П. Д. та ін. Криміналістика: підручник / за ред. П.Д. Біленчука. – К.: Атіка, 1998. – С. 282-308; Криміналістика: учебник для вузов / под ред. Р.С. Белкина. – М.: НОРМА-ИНФРА-М, 2005. – С. 243-277; Антонов В.П. Криміналістическое учение о холодном оружии / В.П. Антонов // Криміналістическая техника: учебник / Отв. ред. Н.М. Балашов. – М.: Юрлитинформ, 2002. – С. 292-306; Бежан-Бек В.Л. Судебная баллистика / В.Л. Бежан-Бек, А.А. Эскархопуло // Криміналістика: учебник / Под ред. Т.А. Седовой, А.А. Эскархопуло. – СПб.: Лань, 2001. – С. 213-242; Вольнский А.Ф. Криміналістическое исследование оружия и следов его применения (криміналістическое оружиеведение) / А.Ф. Вольнский, А.Г. Егоров, В.М. Плещачевский // Криміналістика: учебник: в 3 т. / под ред. Б.П. Смагоринского. – Волгоград: ВСШ МВД России, 1994. – Т. 2: Техника, тактика, организация и методика расследования преступлений. – С. 67-90; Гора І.В. Криміналістика: навч. посібник І.В. Гора, В.А. Колесник. – К.: Алерта, 2005. – С. 246-260; Крючков В.П. Криміналістическое исследование оружия и следов его применения / В.П. Крючков, Г.Е. Макушкина // Криміналістика: учебник / под ред. И.Ф. Герасимова, Л.Я. Драпкина. – М.: Высш. шк., 2000. – С. 146-161 та ін. **9.** Специализированный курс криміналістики для слушателей вузов МВД СССР, обучающихся на базе среднего специального образования / [под ред. М.В. Салтевского]. – К.: КВШ МВД СССР, 1987. – С. 103-130. **10.** Курс лекцій з криміналістики. Базисні ознаки, поняття і класифікація кримінальної зброї. – С. 37-40; Кириченко А.А. Свыше ста лучших концепций и доктрин юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный доклад / А.А. Кириченко и др. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://moodle.chdu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=61183>; Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Криміналістика»: [навч. посібник у трьох книгах] за наук. ред. О. А. Кириченка. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – Кн. 3: Лекції і конспекти лекцій. – С. 168-170 та ін. **11.** Специализированный курс криміналістики для слушателей вузов МВД СССР. – С. 104. **12.** Біленчук П.Д. та ін. Криміналістика: підручник. – С. 254-260. **13.** Барбачакова Ю.Ю. Криміналістика: 100 экзаменационных ответов: Экспресс-справочник. – С. 85-88. **14.** Там само. – С. 109-111. **15.** Там само. – С. 103-111. **16.** Там само. **17.** Кириченко А.А. Свыше ста лучших концепций и доктрин юриспруденции научной

школы профессора Аланкира; та ін. **18.** *Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Криміналістика».* – С. 169-170. **19.** *Кириченко А.А.* Цит. работа. **20.** *Кримінальні справи архіву Южноукраїнського міського суду Миколаївської області за 2012 р.*

УДК 343.1

О. М. БОНДАРЕНКО

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ДЕЯКИХ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ

Розглядається правове регулювання, види запобіжних заходів та порядок їх застосування у деяких зарубіжних країнах. Висвітлюються позитивні аспекти застосування таких заходів і необхідність впровадження їх у кримінальне процесуальне законодавство України.

Ключові слова: домашній арешт, особисте зобов'язання, особиста порука, звід законів, обвинувачений.

Бондаренко О.Н. **Зарубежный опыт применения некоторых предупредительных мер**

Рассматривается правовое регулирование, виды мер пресечения и порядок их применения в некоторых зарубежных странах. Освещаются положительные аспекты применения таких мер и необходимость внедрения их в уголовное процессуальное законодательство Украины.

Ключевые слова: домашний арест, личное обязательство, личное поручительство, свод законов, обвиняемый.

Bondarenko Oleksandr. **Foreign experience of certain preventive measures application**

The article deals with regulation, types of precautions and the procedure which are used in some foreign countries. The positive aspects of such measures are highlighted and the need to implement them to the criminal procedure legislation of Ukraine.

Key words: house arrest, personal liability, personal responsibility, code of laws, the accused.

В умовах розбудови правового та демократичного суспільства велике значення має захист права на свободу та особисту недоторканність, яке є одним із найбільших соціальних благ, визнаних на міжнародному рівні. Це право не тільки створює умови, необхідні для всебічного задоволення потреб людини і громадянина, а й забезпечує демократичний розвиток будь-якого суспільства. Право на свободу є не що інше як можливість здійснювати будь-які правомірні дії. У цьому праві закладено обмеження для свободи інших людей, особливо посадових осіб, які мають можливість застосовувати примусові заходи до людей. Безпосередньо з ним пов'язана особиста недоторканність людини, що поширюється на її життя, здоров'я, честь, гідність. Гарантії свободи та безпеки особи проявляються у формі кримінально-правової заборони будь-яких незаконних дій громадян і посадових осіб. Обмеження цієї свободи допускається лише в установленому законом порядку та в законних формах для ефективного й своєчасного розслідування кримінальних правопорушень.

© **БОНДАРЕНКО Олександр Миколайович** – здобувач Національної академії прокуратури України